

ותהיה כשרה בזר (רש"י). והיינו, שהמקשן הבין שכוונת התרצן היא שאף ששחיטת הפרה נחשבת עבודה ולכן היא צריכה כהונה, אפשר ששחיטת הפר אינה נחשבת עבודה, שאין להוכיח מפרה שהיא קדשי בדק הבית, לפר שהוא קדשי מזבח [ולא הבין שכוונת התרצן היא כפי שנתבאר לעיל (ד"ה שאני)], ולכן הקשה, שכל שכן הוא, אם שחיטת פרה שהיא קדשי בדק הבית נחשבת עבודה, כל שכן ששחיטת פר שהוא קדשי מזבח נחשבת עבודה. ומתרתת הגמ', **מִיָּדֵי דְהוּא אֲמַרְאוֹת נְגָעִים וְכוּ'**, והיינו שאין הכוונה ששחיטת פרה נחשבת עבודה, אלא שאף שאינה נחשבת עבודה, צריכה כהונה, ובדומה למראות נגעים שראיתם אינה נחשבת עבודה, וצריכה כהונה (המיוחס לרשב"א מנחות ו, ב).

מאי שָׁנָא פְּרוּ דְכָתִיב אֶהְרֵן וְחֻקָּהּ - וטעם הפסול אינו משום ששחיטתו נחשבת 'עבודה', אלא גזירת הכתוב היא שהפר טעון שחיטה על ידי הכהן גדול שהוא בעליו (תוס' ד"ה שחיטה, בשם הר' יוסף קלצון. וראה ח' מרן ר"ז הלוי יומא עמ' טז, שהקשה מהמבואר בירושלמי לעיל ג, ז, שגם שחיטת השעיר צריכה להיות ככהן גדול, אף שאינו בעליו). ולפי זה, שחיטת הפר אינה צריכה להיות בבגדי כהונה, שחיוב לבישתם הוא דוקא בשעת 'עבודה' (גבורת ארי). ויש שפירש, שטעם הפסול הוא מפני שכל עבודות יום הכפורים אינן כשרות אלא ככהן גדול (רשב"א חולין כ, ט). ולדבריו גם שחיטת הפר צריכה בגדי כהונה, וראה מקדש דוד קדשים כד, ד, שהוכיח כן מהירושלמי).

שְׁאֵנֵי הַתֵּם דְכָתִיב וְשַׁחַט אוֹתָהּ לְפָנָיו שְׂחִיָּא זֶר שׁוֹחֵט וְאֶלְעָזָר רוֹאֶה, ופירוש הפסוק הוא, 'ושחט אותה', אדם אחר, 'לפניו', לפני אלעזר. ומכאן, שהשחיטה אינה צריכה להיות דוקא על ידי אלעזר (רש"י). וכיון שלא נאמר דין כהונה בשחיטת הפרה, מותר לכתחילה לזר לשוחטה, כשם שבכל הקדשים מותר לכתחילה לזר לשוחטה (גבורת ארי; שפת אמת). ויש שסובר, שמכל מקום לכתחילה עדיף שתשחט על ידי כהן, שכן היא מצוה (ריטב"א לעיל ב, א).

נִפְקָא לִיה מוֹשְׁרָף אֶת הַפְּרָה לְעֵינָיו, ואין לומר שכוונת הפסוק שצריך לשרוף אותה בפני אלעזר, כשם שפירש שמואל את הפסוק 'ושחט אותה לפניו', משום ששם כתוב קודם לכן 'נתתם אותה אל אלעזר', ולכן ניתן לפרש שהמשך הפסוק 'ושחט אותה לפניו', פירושו בפני אלעזר, אבל כאן, הפסוק 'ושרף וגו' לא כתוב כהמשך לפסוק שמדובר על אלעזר, ולכן לא ניתן לפרש כן (ריטב"א).

לְמַעוֹטֵי מַאי - אלו מעבודות הפרה באים פסוקים אלו למעט שלא פוסל בהן היסח הדעת (רש"י). והטעם שפשוט לגמ' שפסוקים אלו באים למעט, הוא שמכך שהתורה כתבה דין היסח הדעת בשחיטת הפרה ובשריפתה, שאי אפשר ללמוד זה מזה כמבואר בגמ', ולא כתבה דין זה באסיפת האפר או בעבודה אחרת מעבודות הפרה [ויילמדו ממנה לשרף מעשי הפרה שהיסח הדעת יפסול בהם], משמע שהיסח הדעת פוסל דוקא בשחיטה ובשריפה שיש בכל אחת מהן איזו מעלה, אבל בעבודה אחרת שאין בה שום מעלה, אינו פוסל, ולכן שואלת הגמ' איזו עבודה באים הפסוקים למעט (תוס' ד"ה למעוטי).

ויש שפירש, שהגמ' ידעה כבר בשאלתה שהמקור שהיסח הדעת פוסל בפרה הוא מהפסוק 'למשמרת' [כמבואר בגמ' להלן (ע"ב)], ולכן שואלת הגמ', שמכך שהתורה חזרה וכתבה דין היסח הדעת בשחיטה ובשריפה, מוכח שפסוקים אלו באים למעט עבודות אחרות שאין היסח הדעת פוסל בהן (תוס' רא"ש בשם ריב"א. וראה גם תוס' ישנים [נדפס להלן ע"ב]).

וְחָד אָמַר מִשְׁקַל שְׁקָל, שאין צריך שיהיה בה כובד (תוס' רא"ש), ואף אם צריך שיהיה בה כובד, די במשקל זה (תוס' ישנים).

בְּשַׁעֲרֵי הַמִּשְׁתַּלְחַח פְּלִיגֵי - וטעמו של הסובר שמשקל הלשון עשרה זוזים, אף שכדי לחלקו די שיהיה בו שיעור שני שקלים, משום שיש להרבות בפירוסום הנס שהיה מלבין כאשר נתכפרו עוונותיהם של ישראל, וככל שהלשון גדולה יותר, נראה הנס למרחק יותר (תוס' ישנים; תוס' רא"ש).

וְחָד אָמַר וְכוּ' פְּרָה כְּשֶׁרָה - ומחלוקת התנאים [במסכת פרה ד, ד.] בדין פרה שנעשית שלא על ידי כהן גדול, שלדעת חכמים פסולה, ולדעת רבי יהודה כשרה [ומשמע שבזר פסולה לכולי עלמא], היא רק מקבלת הדם ואילו, אבל שחיטתה כשרה אפילו בזר (ריטב"א). ויש שפירשו, שמחלוקת התנאים היא גם בשחיטת הפרה, אלא ששמואל פסק כרבי יהודה, ולדעתו רבי יהודה מכשיר אפילו בזר (תוס' ישנים).

הַסְתֵּימִים דְרַב הוּא דְאָמַר פְּרָה פְּסוּלָה וְכוּ' אֶלְעָזָר וְחֻקָּה שְׂחִינּוּ בָּהּ, וְאֶלְעָזָר הוא סגן הכהן גדול, וכל מקום שנאמר 'חוקה', הוא לעיכובא (ע"פ רש"י). ורק כהן גדול או סגנו כשרים, אבל כהן הדיוט פסול, ולשון 'בזר' שנקטה הגמ', היינו כל מי שנחשב זה אצלה, ואפילו כהן הדיוט (תוס' ישנים בפ' שני; ריטב"א). ויש שסובר, שאכן לדעת רב שחיטת פרה פסולה רק בזר ממש, אבל ככהן הדיוט כשרה [ולדעתו המילה 'חוקה' שבאה להגביל שרק באלעזר כשרה, נאמרה רק באותה פרה, ולא לדורות, ראה בגמ' להלן (ע"ב)] (תוס' להלן מג, א ד"ה לרב).

ולדעת רב, כשם ששחיטת הפרה שוה לשאר עבודות לענין זרות, כך היא שוה לשאר עבודות לענין שצריכה להיות בבגדי כהונה (תוס' ישנים; תוס' רא"ש. וראה גם חזו"א פרה ח, ג).

שְׁחִיטָה לְאוֹ עֲבוּדָה הִיא, ו'חוקה' נאמרה רק על מעשים שנחשבים 'עבודה' (רש"י). והמקור לכך ששחיטה אינה נחשבת 'עבודה', הוא מכך שכשירה בזר (רש"י מנחות ה, א ד"ה ה"מ, ותוס' כאן ד"ה שחיטה, בשמו. וראה רש"י זבחים ד, ב ד"ה ומשני שחיטה, וצאן קדשים שם [בתוס' ד"ה הג"ה שחיטה]). ויש שפירש, שהמקור הוא מכך שנוהגת גם בחולין ולא רק בקדשים (תוס' ד"ה שחיטה, בשם ר"י מאורלייניש; רש"י מכת"י זבחים סח, ב). ויש שפירש, שהמקור הוא מכך שכשירה אפילו אם השוחט עמד בחוץ והושיט ידו לפניו ושחט (תוס' שם, בשם רבינו שמשון).

ואף שודאי ששחיטת הקרבן היא מצוה מצד עצמה, ואינה כשחיטת חולין שנעשית רק כדי להפקיע מהבהמה את איסור האכילה, מכל מקום אינה נחשבת 'עבודה' כשאר עבודות הקרבן (בית הלוי ב, כג, א. וראה עוד חזון יחזקאל על תוספתא זבחים ג, א).

וכיון שה'חוקה' לא נאמרה על שחיטת פרו של אהרן, לכן אם נשחט בזר אין הדבר מעכב בדיעבד, אבל לכתחילה צריך הכהן הגדול לשוחטו, שהרי נאמר 'אהרן' בפרשה (רמב"ם פסולי המוקדשין א, ב; גבורת ארי).

שְׁאֵנֵי פְּרָה דְקָדְשֵׁי גֵרָק הֵבִיתָ הִיא, ולכן שחיטתה צריכה כהונה כשאר עבודותיה (רש"י). והיינו, שלעולם יש לומר ששחיטה אינה נחשבת עבודה, ולכן שחיטת קדשי מזבח אינה צריכה כהונה, והטעם ששחיטת פרה שהיא קדשי בדק הבית צריכה כהונה, אינו משום שנחשבת עבודה, שהרי לא שייכת בה 'עבודה', אלא כך היא גזירת הכתוב (המיוחס לרשב"א מנחות ו, ב. וראה גם ריטב"א כאן).

וְלֹא כָל דְבָן הוּא וְכוּ' - אם בשחיטת הפר שקדוש בקדושת הגוף לא נאמרה 'חוקה', ולכן כשרה בזר, כל שכן שבשחיטת הפרה שקדושה בקדושת בדק הבית בלבד לא נאמרה 'חוקה',